

Új *Pauesia* Quilis, 1931 fajok Magyarország faunájában (Hymenoptera: Aphidiidae)

ID. KOVÁCS TIBOR–KOVÁCS TIBOR

ABSTRACT: (New *Pauesia* Quilis, 1931 species for the Hungarian fauna (Hymenoptera: Aphidiidae)) – The publication presents five new *Pauesia* species to Hungary: *Pauesia unilachni*, *P. cupressobii*, *P. infulata*, *P. juniperorum*, *P. pini*. Short descriptions are given to the species and figures are published about the fore wings (ala anterior) and the petiolus.

A cikk öt olyan *Pauesia* fajt közöl melyeknek magyarországi adata az eddig megjelent legjelentősebb hazai faunisztikai dolgozatokban – GYŐRFI, BAJÁRI (1962); POLGÁR, (1981, 1983) – nem szerepel.

Az elterjedésnél és a gazdalevéltetvek és tápnövényeik felsorolásánál STARÝ (1966) és TOBIAS, KIRIJAK (1986) munkája szolgált alapul.

A gyűjtések módszere elsősorban kinevelés volt. Ez a tápnövény adott részével együtt begyűjtött parazitált „felpuffadt” levélzetvekből történt. Néhány esetben szippantó segítségével lettek a levélzetvesző fürkészdarazsak megfogva. A gyűjtő minden adatnál id. Kovács Tibor.

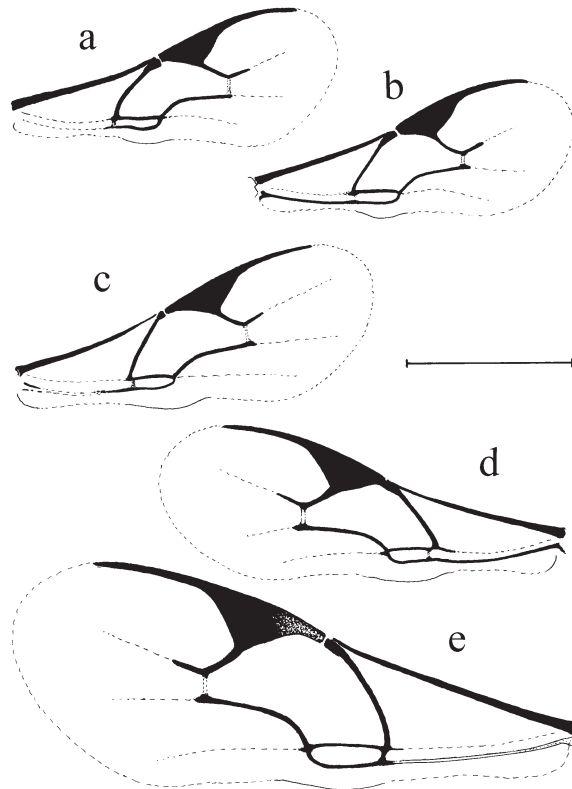
Köszönjük DR. PETR STARÝ munkánkhoz nyújtott szíves segítségét.

Pauesia (*Pauesia*) *unilachni* (Gahan, 1926)

Elterjedési területe Európa, a Távól-Kelet és az Etióp régió. Gazda a *Pinus sylvestris* és *P. nigra* tűlevelein szívogató szürke viaszpelyhes *Schizolachnus pineti*.

A tojókészülék hüvelye keskeny, hosszú, a csúcs felé egyenletesen elkeskenyedik és kicsit felfelé hajlik. A csáp 16–17 (ritkán 18) ízből áll. A csápostor ízei nyújtottak, kissé szélesednek a csúcs irányába. A csáptőíz és csápcuklóíz színe világosbarnától barnáig, mindig világosabb mint az ostor ízei, melyek sötétbarnák. A fej sötétbarna vagy fekete, az arc szintén, csak a szájszervek és a szomszédos részek világosabbak, vörösesbarnák. A tor sötétbarna, fényes. A középhát viszonylag függőlegesen esik a előtor felé, anélkül hogy betakarná azt. Az áltorszelvény középmezője nagy. A lábak barnássárgák, hátrafelé haladva a lábpárok egy-egy árnyalattal sötétednek. A karmokat viselő lábfejíz sötétebb. A potrohnyél színe sárgásbarnától vörösesbarnáig, a második hátlemez felé eső része egy és félszerese, hossza háromszorosa a légzőnyílások közti távolságnak. A légzőnyílásdudorok fejlettek. A második hátlemez világosabb a potrohnyélnél. A harmadik hátlemeztől a potroh csúcsa felé a szelvények átmenettel sötétednek sötétbarnáig. A potroh keskeny, hosszú, egyenletesen keskenyedik a csúcs felé. – 1. ábra a, 2. ábra a.

Adatok – Bátortereny: belterület, 1967. 07. 14., *Pinus sylvestris*, kinevelés; Csente-tető, 1969., *P. sylvestris*, kinevelés; 1972. 07. 08., *P. sylvestris*, kinevelés; Kastélypark, 1970.

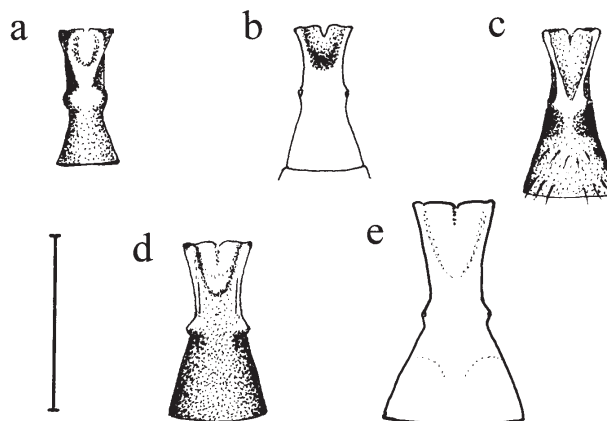
1. ábra. a: *Pauesia unilachni*, b: *P. cupressobii*, c: *P. infulata*, d: *P. juniperorum* és c: *P. pini* első szárny – skála 1 mm

06. 24., *P. sylvestris*, kinevelés; Vár-hegy, 1974. 07. 05., *P. sylvestris*, kinevelés – Fülöpháza, 1998. 08. 13., *P. sylvestris*, kinevelés – Gödöllő, 1971. 07., *P. sylvestris*, kinevelés – Mátrafüred, 1971. 07. 04., *P. sylvestris*, kinevelés – Somoskő: Magyarbánya, 1987. 06. 25., *P. sylvestris*, kinevelés – Szögliget: Ménes-völgy 1994. 08. 01., *P. sylvestris*, kinevelés – Vác: Naszály, 1998. 08. 08., *P. sylvestris*, kinevelés – Veszprém: Csatárhegy, É 1200 m, 1998. 08. 11., *P. sylvestris*, *P. nigra*, kinevelés.

***Pauesia (Paraphidius) cupressobii* (Stary, 1960)**

Európai elterjedésű. Gazda a *Juniperus communis*-on élő *Cupressobium juniperi*.

A tojókészülék hüvelye rövid, széles, fekete. A csáp 18–19 ízből áll. A csáptőíz és csápcuklóíz barna, sötétbarna. A csápostor ízei sötétek. A fej felül sötétbarna, fekete. Az arc sárga vagy sárgásbarna. Az előtör sárga (sárgásbarna, vörössesárga). A középhát sárga vagy sárgásbarna (vöröses), a lebenyeken sötét folt található világosbarnától sötétbarnáig (a középrészen is lehet sötét folt). A tor többi része sötétbarna vagy fekete. A szárnyjegy nyúlványa kissé rövidebb a szárnyjegynél. Az első lábpár sárga. Az ezt követő lábpárok egy-egy

2. ábra. a: *Pauesia unilachni*, b: *P. cupressobii*, c: *P. infulata*, d: *P. juniperorum* és e: *P. pini* potrohnyél – skála 0,5 mm

árnyalattal sötétebbek – az utolsó középbarna. A potrohnyél sárgásbarna, barna, a második hátlemez felé eső része másfélszerese, hossza kb. háromszorosa a légzőnyílások közti távolságnak. A második hátlemez valamivel sötétebb. A potroh többi szelvénye egyenletesen sötétedik a potroh csúcsa felé, ami sötétbarna. – 1. ábra b, 2. ábra b.

Adatok – Bányatereny: belterület, 1970. 06. 26., *Juniperus communis*, kinevelés; Csente-tető, 1971. 06. 04., *J. communis*, kinevelés – Jósvald: Tengerszem-oldal, 1996. 06. 12., *J. communis*, kinevelés – Mátranovák: Hegyeskei borókás, 1987. 06. 26., *J. communis*, kinevelés – Somoskő: Magyarbánya, 1987. 06. 25., *J. communis*, kinevelés – Tar: Gombás-tető, 1972. 07. 10., *J. communis*, kinevelés; Vár-bérc, 1972. 07. 03., *J. communis*, kinevelés.

***Pauesia (Paraphidius) infulata* (Haliday, 1834)**

Európai elterjedésű. Gazda az *Abies alba*-n élő *Buchneria pectinatae*, illetve *Cinara* és *Cupressobium* fajok.

A tojókészülék hüvelye széles, rövid, színe sötétbarna, fekete. A csáp 20–21 ízből áll. A csáptőíz sárga, a csápcuklóíz barna. A csápostor első 12 íze sötétbarna (fekete), a 13. íz barna a 14. íztől a 17-ig sárga. A 18. csúcsi íz nyújtott, alapi részén sárga, a csúcsa felé finom átmenettel sötétbarnába vagy feketébe megy át (ritkán a csápostor színezetében lehet eltérés). A fej felülről egy árnyalattal világosabb mint a tor, mely sötétbarna, majdnem fekete. A szemek nagyok, az arc a csáptőiztől a rágók felé sárga. Az előtor sárga (sárgásbarna) felfelé sötétebb barnába megy át. A potrohnyél sötétbarna, rücskölt, fénylő. A potroh többi szelvénye világosabb barna, a vége a legvilágosabb. A potrohnyél csaknem négyszer hosszabb mint a légzőnyílások között mért távolság. A légzőnyílásoktól a potroh második szelvénye felé erősen kiszélesedik – legalább kétszer szélesebb mint a légzőnyílások közti távolság. A légzőnyílásdudorok alatt kétoldalt benyomott, a benyomások között nyeregszerű kiemelkedés található. – 1. ábra c, 2. ábra c.

Adatok – Bányatereny: belterület, 1971. 07. 08., *Picea abies*, kinevelés; Kastélypark, 1972. 06., *P. abies*, kinevelés.

Pauesia (Paraphidius) juniperorum (Stary, 1960)

Európai elterjedésű. Gazda a *Juniperus communis*-on élő *Cupressobium juniperi*.

A tojókészülék hüvelye fekete, rövid, széles, vége lekerekített. Jobbára sötét színű faj. A csáp 20–21 ízből áll. A csáptőíz sárgásbarna, a csápcsuklóíz sötétbarna, az ostorízek feketék. A fejtető sötétbarna vagy fekete. Az arc sárgásbarna. Az előtor középbarna, a többi tori rész fekete. Az első szárnynál a sugárér első szakasza akkora mint a szárnyjegy szélessége. A szárnyjegy barna. A potrohnyél a légzőnyílásdudorok mögött a második hátlemez felé kiszélesedik, kb. másfélszer szélesebb mint a légzőnyílások közti távolság. Hossza több mint két és félszerese a légzőnyílások közti távolságnak. A légzőnyílásdudorok túlérnek a potrohnyél szélein. A potrohnyél és a második hátlemez barna, innen a potrohszelvények átmenettel sötétednek a potrohcsúcsa felé, ami sötétbarna vagy fekete. – 1. ábra d, 2. ábra d.

Adatok – Bátortereny: belterület, 1970. 06. 25., *Juniperus communis*, kinevelés; 1971. 06. 04., *J. communis*, kinevelés – Jósvaló: Tengeszem-oldal, 1996. 06. 12., *J. communis*, kinevelés – Mátranovák: Hegyeskei borókás, 1987. 06. 26., *J. communis*, kinevelés – Rétság: belterület, 1973. 06. 17., *J. communis*, kinevelés – Somoskő: Magyarbánya, 1987. 06. 25., borókáról, pókhálóból – Tar: Gombás-tető, 1972. 07. 10., *J. communis*, kinevelés; Fenyvespuszta, 1996. 05. 24., *J. communis*, kinevelés; Ugró-kő, 1996. 05. 24., *J. communis*, kinevelés.

Pauesia (Paraphidius) pini (Haliday, 1834)

Elterjedési területe Európa és a Távols-Kelet. Gazda a *Pinus sylvestris*-en és a *Larix decidua*-n élő *Cinara* fajok, valamint a *Cupressobium juniperi*.

A tojókészülék hüvelye széles, vastkos, színe fekete. A csáp 22–23 ízből áll. A csáptőíz barna, a csápcsuklóíz sötétbarna. A csápostor íze feketék. A fej felül sötétbarna. Az arc sárga vagy sárgásbarna, a szájszervek sárgák, a rágók csúcsa barna. Az előtor felső része sötétbarna, alsó része sárga vagy sárgásbarna. A középhát színekben felosztott, alapszíne sárga vagy sárgásbarna. A lebenyeken és a lebenyek közötti középrészen különböző árnyalatú barnulás látható (sárgásbarnától a sötétbarnáig), a középhátacsánál szintén. A tor többi része sötétbarna. A szárnyjegy nagy, háromszögű, színe sötétbarna, az eredésénél sárgás. Az első lábpár sárga vagy sárgásbarna, innen a következő lábpárok egyre sötétebbek. A hátsó csípők is sötétebbek. A lábfej első íze sárga, a következők sötétednek a karomízig. A potrohnyél a légzőnyílásdudorok mögött a második hátlemez felé erősen kiszélesedik, itt kétszer olyan széles mint a légzőnyílásdudorok közti távolság. A légzőnyílásdudorok alatt mindkét oldalon kiemelkedő terület látható. A potrohnyél hossza háromszorosa a légzőnyílások közti távolságnak, színe sötétbarna. A második hátlemez barna, a harmadik, negyedik, ötödik és hatodik lemezek első fele sárga, a hátsó fele barna. A potroh további része barna. – 1. ábra e, 2. ábra e.

Adatok – Bátortereny: Csente-tető, 1972. 06. 11., *Pinus sylvestris*, kinevelés; Gyula-rakodó, 1969. 06. 24., 1969. 07. 07., *Larix decidua*, kinevelés; Vár-hegy, 1993. 06. 17., *Pinus sylvestris*, kinevelés – Fülöpháza, 1998. 08. 13., *P. sylvestris*, kinevelés – Mátraháza, 1971. 07. 04., *P. sylvestris*, kinevelés – Tar: Fenyvespuszta, 1995. 07., *L. decidua*, kinevelés – Veszprém: Csatárhegy, É 1200 m, 1998. 08. 11., *P. sylvestris*, kinevelés.

Irodalom

- GYÓRFI, J., BAJÁRI, E. (1962): Fűrészdarázs-alkatúak XII. – Ichneumonoidea XII. – In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae) XI. 15. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1–53.
- POLGÁR, L. (1981): The Aphidiid fauna of the Hortobágy National Park (Hymenoptera). – In: Mahunka, S. (ed.): The Fauna of the Hortobágy National Park, 1. Akadémiai Kiadó, Budapest, 251–253.
- POLGÁR, L. (1983): Adatok a magyarországi levéltetvéssző fűrészdarázssakról (Hymenoptera: Aphidiidae). – Folia ent. hung. 44: 329–332.
- STARÝ, P. (1966): Aphid Parasites of Czechoslovakia – A review of the Czechoslovak Aphidiidae (Hymenoptera). – Publishing House of the Czechoslovak Academy of Sciences, Prague pp. 242.
- TOBIAS, V. I., KIRIJAK, I. G. (1986): Aphidiidae. – In: MEDVEDEV, G. S. (ed.): Opređitel nasekomych evropeiskoi tasti SSSR vol. 3. Hymenoptera, part 5. – Opređ. Faune SSSR 147: 232–283. figs. 144–189.

ID. KOVÁCS Tibor
H-3078 BÁTONYTERENYE
Váci M. út 18.

KOVÁCS Tibor
Mátra Múzeum
H-3200 GYÖNGYÖS
Kossuth L. út 40.